

УДК 94(477.8:438):930:343.125 «1933/1934»

МАСОВІ АРЕШТИ УЧАСНИКІВ ШКІЛЬНОЇ АКЦІЇ 1933 р. ЗА ДОКУМЕНТАЛЬНИМИ СВІДЧЕННЯМИ

Ільчишин С. О.

У статті висвітлено результати шкільної акції 1933 р., яка сколихнула українське суспільство та підняла національний супротив політиці II Речі Посполитої на українських землях. Головним чином успіху проведення акції завдячують українському націоналістичному підпіллю. У свою чергу, активність підпілля полягала в збільшенні числа кадрів шляхом залучення до лав Організації українських націоналістів шкільної молоді з наступними методами: закликами до бойкоту польських шкіл, роздачею листівок ОУН та просвітницькою роботою в учнівському середовищі. Проведення антипольських шкільних акцій відбувалося шляхом пошкодження шкільних будівель, знищення польських державних символів (герба, прапора, портретів Йозефа Пілсудського) з подальшим роздаванням листівок ОУН. Під час проведення шкільної акції восени 1933 р., яка була основною формою мирного культурно-освітнього спротиву українців проти освітньої політики II Речі Посполитої, західноукраїнські землі поглинула хвиля арештів. Ці арешти мали перш за все політичний характер та ставили за мету знищити патріотичні елементи в українському суспільстві Галичини та Волині.

Ключові слова: шкільна акція ОУН, культурно-освітній спротив, західноукраїнські землі, колонізація, арешти, шкільна молодь.

МАССОВЫЕ АРЕСТЫ УЧАСТНИКОВ ШКОЛЬНОЙ АКЦИИ 1933 г. ПО ДОКУМЕНТАЛЬНЫМ СВИДЕТЕЛЬСТВАМ

Ільчишин С. О.

В статье освещены результаты школьной акции 1933 г., которая всколыхнула украинское общество и подняла национальное сопротивление политике II Речи Посполитой на украинских землях. Главным образом успех проведения акции

обязан украинскому националистическому подполью. В свою очередь, активность подполья заключалась в увеличении числа кадров путем привлечения в ряды Организации украинских националистов школьной молодежи с помощью следующих методов: призывами к бойкоту польских школ, раздачей листовок ОУН и просветительской работой в ученической среде. Проведение антипольских школьных акций происходило путем повреждения школьных зданий, уничтожения польских государственных символов (герба, флага, портретов Йозефа Пилсудского) с последующей раздачей листовок ОУН. Во время проведения школьной акции осенью 1933 г., которая была основной формой мирного культурно-образовательного сопротивления украинцев против образовательной политики II Речи Посполитой, западно-украинские земли захлестнула волна арестов. Эти аресты имели прежде всего политический характер и ставили целью уничтожить патриотические элементы в украинском обществе Галиции и Волыни.

***Ключевые слова:** школьная акция ОУН, культурно-образовательное сопротивление, западно-украинские земли, полонизация, аресты, школьная молодежь.*

MASS ARRESTS OF PARTICIPANTS OF SCHOOL SHARES IN 1933 BY DOCUMENTARY EVIDENCE

Ilchyshyn S. O.

The article highlights the results of the school action of 1933, which shooked the Ukrainian society and raised the national opposition to the policy of the II Rech Pospolyta in the Ukrainian lands. The success of the action was mainly due to the Ukrainian nationalist underground. In its turn, the activity of the underground was to increase the number of staff by involving of School Youth in the Organization of Ukrainian Nationalists with the following methods: calls for the boycott of Polish schools, distribution of OUN postcards and educational work in the pupils' environment. Holding anti-Polish school actions was done by damaging school buildings, destroying Polish state symbols (coat of arms, flag, portraits of Joseph Pilsudskiy) with the subsequent distribution of OUN postcards. During the school action in the autumn of 1933, which was the main form of the peaceful cultural and

educational resistance of Ukrainians against the educational policy of the II Reich Pospolyta, Western-Ukrainian lands were swallowed up by a wave of arrests. These arrests were primarily of a political nature and aimed at destroying patriotic elements in the Ukrainian society of Galicia and Volyn.

Key words: *school campaign of the OUN, cultural and educational resistance, the Western-Ukrainian lands, colonization, arrests, school youth.*

Постановка проблеми. Процеси національного відродження в Україні та об'єктивна потреба її входження в європейський простір зумовлюють становлення та переведення на новому рівні відносин з найближчими сусідами, зокрема з Польщею. **Мета** дослідження полягає в аналізі судових арештів, гучних справ і судових політичних процесів над української шкільною молоддю та членами Юнацтва ОУН. Відповідно до поставленої мети актуалізовано наступні **завдання**: виокремити джерельний матеріал, присвячений даній темі; розкрити методи та засоби боротьби польської адміністрації з виступами української молоді за підтримку національного шкільництва; показати особливості діяльності юнацьких осередків ОУН в галузі освіти на місцях та причини масових арештів молоді польською владою.

Аналіз досліджень. У радянський час проблема україномовної освіти була висвітлена в дусі ідентифікатора українського буржуазного націоналізму, а боротьба українців за свої культурно-освітні права трактувалася в розрізі боротьби народних мас трудящих, селян та робітників з панською буржуазною капіталістичною системою. Молодь західноукраїнських земель, особливо члени соціалістичних, комуністичних рухів та КПЗУ, розглядалася радянськими вченими як носій пролетарської революції в Європу, як борці проти свавілля панів і буржуазії у Польщі [21]. Інше бачення даної проблематики постало в роки державної незалежності України. Зацікавленість дослідників проблемами освіти породила безліч публікацій, статей і монографій, що охарактеризують різні аспекти боротьби українців. Зверталися до тематики українського шкільництва та протидії колонізації

дослідники В. С. Виздрік [18], який у кандидатській дисертації побіжно зачепив питання української освіти в школі. Л. М. Алексієвець [16] у загальних рисах охарактеризував проблеми освіти у Польщі міжвоєнного періоду. Більш глибоко проблемами освіти займалися М. Гнатюк [19], який описав місцеві особливості україномовної освіти в Коломиї та боротьбу за неї, Г. Білевич і Б. Савчук [17], які у монографії «Рідна Школа» (1881-1939) описали історію створення та функціонування товариства освіти «Рідна Школа» та, відповідно, реакцію польської влади на його діяльність. Процеси шкільництва охопив і Б. М. Ступарик, охарактеризувавши шкільну освіту в Галичині [23], та, давши оцінку освітнім процесам на західноукраїнських землях у складі II Речі Посполитої загалом, зачепив проблему реакції влади на антипольські дії української молоді, пов'язані з освітою [22].

Виклад основного матеріалу. Проведення шкільної акції ОУН та її успіхи не могли бути не помічені польською владою. Розпочались масові арешти учасників та запідозрених в участі у шкільній акції. На західноукраїнських теренах прокотилася хвиля арештів, що сягнули як великих міст, так і містечок, селищ та сіл. Проаналізовані джерела свідчать, що в Бережанах 15 березня за намову дітей до шкільної акції засуджено Василя Бика на 15 місяців ув'язнення з умовним припиненням; у Львові засуджено 11 травня 1933 р. за видрукування 40 тисяч примірників летючки ОУН у справі шкільної акції: журналіста Івана Вітушинського на 2,5 років, студ. Ірину Потерейко на 2 роки, співвласника друкарні Т. Еліяшевського на 14 місяців, друкаря І. Глуховецького на 1 рік тюремного ув'язнення; друкарів І. Юхича та М. Лалаку звільнено [15].

Зазначення, що арешти були проведені масово, свідчило про широкий резонанс, викликаний у польському суспільстві, енергійну та жорстку реакцію польської влади, каральних органів щодо поширення «шкільної акції» на «східних кресах»: «У вересні 1933 року за «шкільну акцію» арештовано: в Стрийщині – П. Мірчука й Д. Іванціва з Добрівлян, О. Каратницького з Добрян, В. Тимчія і М. Опришка з Грабівця, В. і Г. Яворових з Стрілкова, О. і Г. Гасиних з Конюхова,

В. Ключника з Лотатник та багато інших. У Бібречині арештовано Ольгу Питльовану, Д. Турчина, С. і В. Мелимуків. У Яворівщині – П. Химича, В. Кунанця. Масові ув'язнення проведено в усіх інших повітах Галичини й Волині, але тодішня преса прізвищ арештованих не подала» [3].

Репресії та арешти охопили всі терени західноукраїнських земель у складі Польщі. Арешти стосувалися, в основному, української молоді, яка була причетна до проведення шкільної акції, розповсюджувала підпільну пропагандистську літературу ОУН, що надавалася членам і симпатикам Організації українських націоналістів. «У Львові арештовано у вересні 1933 року студента Романа Мигалю і закутого в кайдани відставлено до тюрми. На Волині у вересні 1933 року були арештовані на Рівенщині: Яків Бусел, студент із Клевани, інж. Л. Зброжик, М. Кузьминець, М. Негребецький, М. Томкович, М. Крижанівський, О. Лукашевич» [11].

Арешти стосувались не тільки освіченої студентської або робітничої молоді, але й школярів, вихованців гімназій, ліцеїв та курсів. «В Перемишлянах 18 вересня 1933 р. арештовано за шкільну акцію уч. 8 кл. гімн. Заплатинського В.; в Коросні: Колосовського Василя, Кадая Михайла та Ясінського Степана. В селі Камінка Пірати, пов. Рава Руська, 25 вересня арештовано за шкільну акцію: Турка і Лущика Яцка; в Камінці Боброїди, пов. Рава Руська: Лущика Михайла; в селі Піддубцях: Гнатейка Степана; в Ульгівку, пов. Рава Руська: Яніцького Антона, Сидора Антона та Кухарчука Миколу. В с. Прибин 27 вересня 1933 р. арештовано Дуду Миколу. В Чорткові 28 вересня арештовано за шкільну акцію учеників гімн. «Рідна Школа»: Войтовича Петра, Казимирова Дем'яна, Турчака Дмитра, Шевчука Корнила, Криворчука Михайла, Монастирського Василя, Пшоняка Івана» [3]. «В Ківерцях, пов. Луцьк, арештовано в вересні 1933 р.: Дмитрука Олександра, Корнилюка Ігоря, Корнилюка Никанора, Никитю Метода, Мазурця Степана та Дроздюка Назара. В Бережанах 29 вересня арештовано: Ставничого Осипа, Старуха Тараса, Йонака Ярослава, Йонака Євгена та Бідулу Михайла» [11].

Дані свідчать [6; 13], що одним із найпостраждаліших населених пунктів Львівщини в плані арештів було містечко Рава-Руська та повіт.

Репресії та арешти застали і вчителів українських шкіл, голів та членів читалень «Просвіта», членів організації «Рідна школа» – переважно місцевих українців, які теж були звинувачені в належності до ОУН. «В Бережанах і повіті 28 жовтня 1933 р. арештовано: учителя «Рідної Школи» Крамарчука Антона, Крамарчука Івана, Йонака Євгена і Старуха Б.; в Козовій: Трофимяка Миколу, Кавку Юліяна; в Козівцях: Несторовича Івана, Бучинського Івана, Бучинського Омеляна і Стеця Василя; в Дібшу: Майчука Івана і Шкільного Федю...» та ін. [13].

У Самбірському повіті жорстко покарані за антипольські акції місцеві жителі, які отримали тривале тюремне ув'язнення: «Суд у Самборі засудив у листопаді 1933 р., за поширювання протипольських летючок, Мирослава Тураша з Борислава, Гриця і Михайла Пацаків з Тершова та Демяна Мигу з Бусовиськ – по 8 місяців, а Дмитра Авдиковича з Сільця, за пониження державних емблем під час шкільної акції, – на 3 роки тюремного ув'язнення» [2]. «В Самборі в вересні 1933 р. арештовано студента прав Ярослава Городиського; в Болахівцях, пов. Дрогобич, студ. Скибінського, Довбуша та Жирика запідозрених у шкільній акції. ... В згаданому Синевідську Вижньому арештовано 14-літнього хлопця, що промовляв на протестаційному вічу дітей» [13]. «В Самборі 7 грудня 1933 р. засуджено сільських хлопців з Татар. Кісика і Василькевича по 1 рокові в'язниці за участь у шкільних саботажах (знищення державного гербу і портретів польських діячів), а Дідуха звільнено. Львівський суд присяглих за кольпортажу відозв ОУН у справі шкільництва засудив Григорія і Михайла Кусяків на півтора року в'язниці кожного» [14].

Жорстко каралися спроби нищення польських державних символів у навчальних закладах, про що свідчать арешти у Львові [8].

Арешти торкнулися і громадян, які активно протидіяли колонізації української школи, зокрема, збирали підписи про

українську мову викладання. Згадується нібито про застосування насильницьких дій стосовно громадян задля підписання такої декларації: «Суд у Чорткові засудив 29 січня 1934 р. за участь у шкільній акції Івана Білоуса з Дуплиськ на рік ув'язнення. Суд у Стрию засудив 29 січня 1934 р., за участь у шкільній акції, Михайла Панькова та Он. Положина по одному рокові, а Микиту Опришка й Івана Садовського з Грабівця по шість місяців ув'язнення. Бережанський суд засудив в лютому 1934 р. Василя Кутного з Янчина, пов. Перемишляни на 6 міс. в'язниці за те, що він мав примусити двох жидів у своїм селі підписати декларації за українською школою. Львівський апеляційний суд скасував цей присуд» [1].

Українська громадськість різко реагувала на дії польської влади, арешти членів та симпатиків ОУН. Одна із таких «реакцій» описана так: «У Крем'янці засуджено на 6 до 10 місяців ув'язнення кол. посла Козубського, Аркадія Трачука, Євфрозину та Клявдію Недзвецьких і Тамару Конаревич за те, що під час процесу проти членів Юнацтва ОУН у грудні 1933 року вони привітали підсудних окликами «Слава!» [14]. Маємо безліч повідомлень про арешти за участь у шкільній акції протягом літа 1934 р., що свідчило про високу організацію польською владою пошуково-слідчої діяльності у регіоні. Це яскравий приклад того, що діяльність українців у відстоюванні своїх прав непокоїла владу, і що це завдавало удар по амбіціям Польської держави на теренах України. «У Бережанах за приналежність до ОУН та участь у шкільній акції засуджено: 10 червня 1934 року – Ол. Ригайла на 2 роки і 3 місяці, а Іллю Джулинського на 2 роки, Андрія Мандзія на 2 роки ув'язнення. У Тернополі засуджено в червні Миколу Омелька з Ходачкова на 2 і півроку тюрми» [5]. «За участь у шкільній акції на терені Яворівщини засуджено в Перемишлі: Гумовського на 5 років, Форостюка на 3 роки, Тимка Дацка на 2 роки, Сенька Дацка на півтора року ув'язнення. Львівський суд звільнив 25 вересня студента Романа Стеця, обвинуваченого за приналежність до ОУН та організування шкільної акції в Городеччині. У вересні 1934 року в Стрию, за приналежність до ОУН та організування шкільної акції, засуджено Миколу Сливку зі Синевідська Вижнього на 5 років, в Бережанах – Івана Думика на 5 років ув'язнення» [4].

Польська влада, крім численних арештів запідозрених у членстві в ОУН та участі в шкільній акції, влаштувала великі судові процеси над українською молоддю, звинуваченою в антидержавній діяльності. Одним із таких процесів був Процес Юнацтва ОУН у Кременці. Тодішня преса повідомляла: «В Крем'янці відбувся 15 до 20 грудня 1933 р. процес «Юнака» проти 31 учеників і учениць української Гімназії, ліцею та студентів і абсолювентів університету за приналежність до ОУН. Засуджено: Степана Пшеничного на 6 років в'язниці; І. Шубського на 5 років; С. Закидальського на 4 роки; Ю. Козубського, Миколу Медвецького і П. Львовича, кожного по 2 року; Михайла Медвецького, А. Мельничука, Д. Димнича, М. Чорнія, А. Ратинську, О. Табінську, В. Ключинську, А. Козачка, В. Мінчука, А. Хлоупика, О. Жиглевича, В. Вавринюка, О. Балгаївну і Р. Зелінську – кожного по півтора року; Кавецького на 1 рік; К. Гончарука, А. Лобара, В. Янчара, Є. Ткачуківну, Г. Козубську, В. Шереметівну і Т. Сагайдаківську – по 1 році дому поправи з завішенням кари на 3 роки. Перед судовим будинком чекала юрба народу на проголошення присуду, яка відпроварила засуджених до брами в'язниці. Там дійшло до демонстративних виступів, та сутичок з поліцією і нових арештів демонстрантів, що були пізніше також засуджені (28 квітня 1934 року)» [9].

Через два роки відбулося нове засідання по справі з новим обвинуваченням та мірою покарання: «Прокурор спротивився припиненню виконання кари супроти шістьох підсудних. Дня 12 лютого 1935 р. на внесок прокурора окружний суд в Рівному скасував завішення кари цим підсудним, мотивуючи тим, що засуджені «зле заховувалися». Проти цього зарядження обвинувачені внесли відклик до апеляційного суду в Люблині, але звідси прийшла відмовна відповідь. Постанову окружного суду затверджено. У наслідок цього згадана молодь від 16 до 20 літ була змушена відбувати кару. За присудом Крем'янецького суду юнаки ОУН були засуджені на такі кари з завішенням, які тепер стали дійсними: Михайло Медвецький і Раїса Зелінська по 1 року в'язниці, Галина Козубська, Євгенія Ткачуківна, Андрій Лобар і Варвара Шереметівна на дім поправи» [10].

Другим великим політичним процесом був суд над Юнацтвом ОУН в Бережанах, у якому було засуджено 11 школярів за участь у шкільній акції: – «Дня 3 березня 1935 року закінчився перед судом присяглих у Бережанах процес проти 11 учнів Бережанської гімназії, обвинувачених у приналежності до Юнацтва ОУН. Трибунал видав такий присуд: Михайло Вербовецький на 3.5 року в'язниці; Іван Майчук, Омелян Котлярчук, Петро Бабій, Омелян Войтович – учні 8 кл. гімн. та Іван Кубай, Василь Білик – учні 7 класи Гімн., Борис Мушкевич, учн. 5 кл. гімн. і Василь Стаськів уч. 6 кл. гімн. – всі по 2 роки в'язниці. Теодора Павлова, учня 8 кл. гімн. і Ореста Семчишина гімн. абсолювента звільнено. Найвищий Суд скасував цей присуд і зарядив нову розправу. Вдруге справу учнів Бережанської гімназії розглядав суд присяглих у Бережанах дня 12 жовтня 1935 р. Обвинувачували далі цих учнів у приналежності до ОУН. Михайло Вербовецький, учень 7 кл. гімн., засуджений на 3 року в'язниці і Іван Кубай, уч. 7 кл. гімн. засуджений на 2 роки, прийняли кару тодішнього суду і не робили відклику проти присуду. Після переведення другої розправи суд присяглих видав щодо решти підсудних наступний присуд, яким засуджено: Івана Майчука, Омеляна Котлярчука, Петра Бабія, Омеляна Войтовича та Василя Білика по 6 місяців в'язниці. Василя Скаскова на 6 місяців в'язниці з завішенням на 5 літ, а Бориса Мушкевича звільнено від вини і кари» [7].

Один з найбільших політичних процесів проти 23 українців розпочався перед перемиським судом «присяглих» 15 травня 1934 р. і тривав 16 днів. Він закінчився засудженням 21 підсудного на довготривалі терміни, що в загальній сумі становило 82,5 років в'язниці. Лише два підсудні були виправдані. «Акт обвинувачення закидав підсудним участь у шкільній акції, що її вони перевели з наказу Крайової Екзекутиви в осені 1933 р., як протест проти тенденційно переведеного шкільного плебісциту. Крім цього обвинувачення, окремим підсудним закинуло, що вони виконували різні функції в Повітовій Екзекутиві і в Районах ОУН в Перемишлі, а саме, що членами Повітової Екзекутиви ОУН були: Мирослав Андрій Прокоп, студент 4 року прав, як

Повітовий Провідник, чи Районовий командант ОУН (засуджений на 7 років в'язниці); Омелян Антонович, студент прав, як бойовий референт Повітової Екзекутиви ОУН (засудж. на 6 років); Ярослав Демчук, студент прав, як пропагандивний референт Пов. Екзекутиви (засудж. на 4 роки); Осипа Демчук, абс. гімназії, як член Екзекутиви і кур'єрка ОУН (на 4/2 року); Районовими Комендантами ОУН, за актом обвинувачення, був Микола Феник, торг, помічник (засудж. на 5 років); Іван Кучерепа, студент прав, (засудж. на 6 років); Олена Федоровичівна, абс. семінарії, зв'язкова між Повітовою і Крайовою Екзекутивою ОУН (на 3 роки Акт обвинувачення закидав 21 підсудним, що вони 1932 і 1933 роках належали до ОУН» [7].

До нас дійшли записи цього судового засідання. Перебіг шкільної акції описувався прокурором так: «Цю акцію переведено на наказ Крайової Екзекутиви ОУН вночі з 24 на 25 вересня, її переведено в цей спосіб, що понищено в державних школах державні емблеми, вивішено українські національні прапори, знищено чимало портретів польських державних достойників, вигадано багато кличів, як «Геть з польською школою!», «Хай живе Україна!» та ін., розкинено летючки, що підбурювали українські діти в шкільному віці проти польської держави, польської школи, польських учителів, системи навчання, накликували до непослуху проти розпоряджень шкільної влади, (щоб) не давати відповіді учителям польською мовою, нищити польські книжки, бойкотувати польських учителів, проганяти їх із села. Цих летючок видала Крайова Екзекутива три роди під наг. а) «Український народі!», б) «До Українських батьків і матерей!», «До Українських приятелів та шкільних дітей!» і брошуру «До боротьби за душу української дитини!»

Цей опис доповнюють зізнання підсудних: «Вночі, десь по півночі – зізнає селянин Онуфрій Конкольовський, – всі зійшлися на селі і пішли до школи. Я увійшов до кляси, зняв портрет марш. Пілсудського і державні емблеми та подав це своїм товаришам, які вкинули ці портрети до Сяну. Пізніше вернулися і зняли емблему на трафіці та знову вкинули її до Сяну. Суддя: Хто вивісив прапори на школі? Підсудний:

Я. Суддя: В якій цілі вивішено прапор? Підсудний: На знак протесту проти невдалого висліду шкільного плебісциту. Оборонець: Чому Ви брали участь в антишкільній акції? Підсудний Василь Конкольовський: «Бо я бачив, що наші батьки підписують декларації, а їх уневажнюють і вони пропадають».

Докладнішу відповідь на це питання подає селянин Михайло Сабат: «Два факти змусили мене до того... Учителька в нашому селі називала наших дітей бандитами і большевиками та одного разу, коли побила дітей до синяків, а батьки по лікарських оглядинах запізували її до суду, суд її увільнив. Це мене боліло. Другий факт, це те, що при передачі декларацій в інспектора, одна пані з інспекторату, замість почислити підписані батьками декларації за українською школою, зважила їх на вазі, а на домагання, щоби таки почислила, вона відповіла, що має наказ важити. І декларації, звичайно, пропали».

Селянин Іван Янковський подає такий мотив: «Бо в нас є самі українці в селі, тому повинна бути українська школа. І таблиця повинна бути написана по-українськи, або хоч бодай пів по-українськи, а пів по-польськи». На запитання судді, чому Михайло Хапко знищив таблицю в 10-річчя незалежності Польщі, відповідає: «Одна дівчина в селі, Пацановська полька, написала на картці таке: «зтонд пагурек, зтонд доліна, бендзе в д... Україна» і приліпила її на шибу у Анни Кочубей. Мені зробилося дуже прикро, що вона таке пише про Україну. Я сказав про це Данчукові, піддаючи йому думку, що треба полякам зробити віца. Тут у селі мешкають майже самі українці, то як полька може щось таке писати?»

Суддя: Хто зірвав таблицю з пам'ятника десятиріччя? Підсудний: Данчук зняв її, а я сховав її на свому обійстю... Суддя: Треба було вам їй написати так про Польщу, то ви були б пімстилися. Оборонець: Був би потягнений до карної відповідальності за образу польського народу».

Даний судовий процес показував усю складність української боротьби за національно-культурні права та право навчання українською мовою. Процес засвідчив здатність українських адвокатів захищати інтереси підзахисних, уміло

використовуючи свої аргументи та маневруючи поняттями. Важливим здобутком стало те, що обвинувачення підсудних у належності до ОУН не підтвердились, тим самим уберігши організацію від відповідальності за арешти її членів.

У пресі вказується на наслідки вищезгаданого судового процесу: «У великому політичному процесі проти 23 українців, обвинувачених за приналежність до ОУН та проведення шкільної акції по селах Перемищини, що тривав у Перемишлі 16 днів, 6 червня 1934 року засуджено: студ. Мирослава Прокопа на 7 років, студ. Омеляна Антоновича та Івана Кучерепу по 6 років, селян Василя Боднарчука, Онуфрія Конкольовського, Миколу Ткача та Миколу Феника по 5 років, абсольтентку Гімназії Осипу Демчук на 4 і пів року, Ярослава Демчука, Вол. Шдвірного, Мих. Данчука, Теодора Хамуляка, Мих. Хапка, Мих. Сабата, Вас. Конкольовського та Петра Хому по 4 роки, Осипа Івашка, Євгена Гарабача, Дмитра Хамуляка, Олену Федорович, Івана Янковського по 3 роки, тюремного ув'язнення, Миколу Качмара і Ол. Новака звільнено. В ході слідства проти Лемика польська поліція провела масові арештування серед шкільних товаришів Лемика і при тому виявила деяку кількість членів ОУН. На судовому процесі проти них у липні 1934 року засуджено за приналежність до ОУН і співучасть у підготовці до атентату на советський консулят: Володимира Нидзу на 14 років, Володимира Маївського на 10, Дмитра Мирона на 7, Ярослава Стойка на 5, Василя Безхлібника – 4, Ярослава Гайваса – 2, Андрія Луціва – 5, Ярослава Петеша – 4, Івана Захаркова – 3, Юліяна Заблоцького і Богдана Лаврівського – по півтора року тюремного ув'язнення» [12].

Висновки. Боротьба українців за свої права була справою небезпечною та надзвичайно важкою. Спротив полонізації освіти, який проводила ОУН та її Юнацтво чи інші українські організації, був лише частиною боротьби за права українського населення у міжвоєнній II Речі Посполитій. Гучні акції супроводжувалися не менш гучними політичними судовими процесами над засудженими членами ОУН і, подекуди, невинними громадянами.

Список використаних джерел

1. «Діло», Львів. Березень 1934 р.
2. «Діло», Львів. Грудень 1933 р.
3. «Діло», Львів. Жовтень 1933 р.
4. «Діло», Львів. Жовтень 1934 р.
5. «Діло», Львів. Липень 1934 р.
6. «Діло», Львів. Листопад 1933 р.
7. «Діло», Львів. Листопад 1935 р.
8. «Діло», Львів. Лютий 1934 р.
9. «Діло», Львів. Січень 1934 р.
10. «Мета», Львів. Березень 1935 р.
11. «Мета», Львів. Жовтень 1933 р.
12. «Мета», Львів. Липень 1934 р.
13. «Мета», Львів. Листопад 1933 р.
14. «Мета», Львів. Січень 1934 р.
15. «Мета», Львів. Червень 1933 р.
16. Алексієвець Л. М. Польща: шляхом відродження державної незалежності. 1919-1939 / Л. М. Алексієвець. – Тернопіль: Економічна думка, 2002. – С. 10.
17. Білевич Г. «Рідна Школа» (1881-1939) / Г. Білевич, Б. Савчук. – Івано-Франківськ: Видавництво «Лілея Н.В.», 1999.
18. Виздрик В. С. Військово-патріотична діяльність УВО-ОУН серед української молоді Галичини (1920-1939 рр.): дис... канд. іст. наук: 20.02.22 / Виздрик Віталій Степанович. – Львів, 2004. – С. 114.
19. Гнатюк М. Рідномовне жіноче шкільництво в Коломиї (1919-1939) / М. Гнатюк. – Коломия: «Вік», 2014.
20. Мірчук П. Нарис історії Організації Українських Націоналістів. Перший том: 1920-1939 / Петро Мірчук; за редакцією Степана Ленкавського. – Мюнхен – Лондон – Нью-Йорк: Українське видавництво, 1968.
21. Сливка Ю. Ю. Західна Україна у політиці польської та української буржуазії (1920-1939). / Ю. Ю. Сливка. – К., 1985. – С. 174-177.
22. Ступарик Б. М. Шкільництво Галичини (1772-1939) / Б. М. Ступарик. – Івано-Франківськ: [б. в.], 1994. – 141 с.

23. Ступарик Б. М. Школі – національне виховання молоді (вибрані статті) / Б. М. Ступарик. – Івано-Франківськ, Плай, 2005.

References

1. «Dilo», Lviv. Berezen 1934 r.
2. «Dilo», Lviv. Hruden 1933 r.
3. «Dilo», Lviv. Zhovten 1933 r.
4. «Dilo», Lviv. Zhovten 1934 r.
5. «Dilo», Lviv. Lypen 1934 r.
6. «Dilo», Lviv. Lystopad 1933 r.
7. «Dilo», Lviv. Lystopad 1935 r.
8. «Dilo», Lviv. Lyuty 1934 r.
9. «Dilo», Lviv. Sichen 1934 r.
10. «Meta», Lviv. Berezen 1935 r.
11. «Meta», Lviv. Zhovten 1933 r.
12. «Meta», Lviv. Lypen 1934 r.
13. «Meta», Lviv. Lystopad 1933 r.
14. «Meta», Lviv. Sichen 1934 r.
15. «Meta», Lviv. Cherven 1933 r.
16. Aleksiyevets L. M. Polshcha: shlyakhom vidrozhennya derzhavnoy nezalezhnosti. 1919-1939 / L. M. Aleksiyevets. – Ternopil: Ekonomichna dumka, 2002. – S. 10.
17. Bilevych H. «Ridna Shkola» (1881-1939) / H. Bilevych, B. Savchuk. – Ivano-Frankivsk: Vydavnytstvo «Lileya N.V.», 1999.
18. Vyzdryk V. S. Viyskovo-patriotychna diyalnist UVO-OUN sered ukrayinskoyi molodi Halychyny (1920-1939 pp.): dys... kand. ist. nauk: 20.02.22 / Vyzdryk Vitaliy Stepanovych. – Lviv, 2004. – S. 114.
19. Hnatyuk M. Ridnomovne zhinoche shkilnytstvo v Kolomyyi (1919-1939) / M. Hnatyuk. – Kolomyya: «Vik», 2014.
20. Mirchuk P. Narys istoriyi Orhanizatsiyi Ukrayinskykh Natsionalistiv. Pershyy tom: 1920-1939 / Petro Mirchuk; za redaktsiyeyu Stepana Lenkavskoho. – Myunkhen – London – Nyu-York: Ukrayinske vydavnytstvo, 1968.
21. Slyvka Yu. Yu. Zakhidna Ukrayina u politytsi polskoyi ta ukrayinskoyi burzhuaziyi (1920-1939). / Yu. Yu. Slyvka. – K., 1985. – S. 174-177.

22. Stuparyk B. M. Shkilnytstvo Halychyny (1772-1939) / B. M. Stuparyk. – Ivano-Frankivsk: [b. v.], 1994. – 141 s.
23. Stuparyk B. M. Shkoli – natsionalne vykhovannya molodi (vybrani statti) / B. M. Stuparyk. – Ivano-Frankivsk, Play, 2005.

ДАНИ ПРО АВТОРА

Ільчишин Сергій Орестович, аспірант Науково-дослідного інституту українознавства МОН України, методист відділу національного та військово-патріотичного виховання *КПНЗ «Київський центр дитячо-юнацького туризму, краєзнавства та військово-патріотичного виховання»*

01042, м. Київ, вул. Саперне поле, 26

E-mail: ilsergijwenger@mail.ru

ДАНИЕ ОБ АВТОРЕ

Ильчишин Сергей Орестович, аспирант Научно-исследовательского института украинознавства МОН Украины, методист отдела национального и военно-патриотического воспитания *КВУЗ «Киевский центр детско-юношеского туризма, краеведения и военно-патриотического воспитания»*

01042, г. Киев, ул. Саперное поле, 26

E-mail: ilsergijwenger@mail.ru

DATA ON AUTHOR

Ilchyshyn Sergiy O., post-graduate student of the Department of General History, Law and Teaching Methods, State Higher Educational Establishment *«Pereyaslav-Khmelnyskyi Hryhoriy Skovoroda State Pedagogical University»*

E-mail: ilsergijwenger@mail.ru
